

8. साक्षिभूतः मनुष्यः

स्वाध्याय

1.

1) के स्वयं कर्तुं समर्थाः न सन्ति ?

परवशः

मनुष्याः

प्रस्तराः

पक्षिणः

2) गवादयः पशवः कीदृशाः भवन्ति ?

अचेतनाः

सबुद्धयः

असमर्थताः

निर्बुद्धयः

3) घटनाया उत्थितेन भयमनुभवन्ति ।

दुःखेन

ध्वेनः

सुखेन

ध्वनिना

4) दुर्घटनाग्रस्तः जनः कुत्र नेतव्यः ?

गृहम्

ओषधालयम्

कुत्रापि न

पुलिसस्थानकम्

5) साक्षिभूतेन मनुष्येण सदैव किमर्थं प्रयत्नः कर्तव्यः ?

बोध प्राप्तये

धन प्राप्तये

सुख प्राप्तये

शान्ति प्राप्तये

6) कः परस्य दुःखेन दुःखितः भवितुमर्हति ?

पशुः

वृक्षः

मनुष्यः

प्रस्तरः

7) साक्षिभूतस्य मनुष्यस्य द्वितीयम् कार्यं किमस्ति ?

बोधप्राप्तिः

दुःखानुभूतिः

भयानुभूतिः

कर्तव्यस्य निर्वाहः

2.

1) दुर्घटनायाः साक्षिणः के भवन्ति ?

✚ मार्गे प्रायः प्रस्तरादयः जडपदार्थाः, गवादयः, पशवः, मनुष्याः च इति त्रयः दुर्घटनायाः साक्षिणः भवन्ति ।

2) घटनया उत्थितात ध्वनेः भीताः पशवः किं कुर्वन्ति ?

✚ घटनया उत्थितात ध्वनेः भीताः पशवः घटनास्थलात् दूरे धावन्ति ।

3) दुर्घटनायाः कारणं किं भवति ?

✚ दुर्घटनायाः कारणं कस्यचित् जनस्य त्रुटिः भवति ।

4) कर्तव्यस्य निर्वाहः कस्य कार्यमस्ति ?

✚ दुर्घटनायाः साक्षिणः मनुष्यस्य कार्यमस्ति 'कर्तव्यस्य निर्वाहः' ।

3. अधःप्रदत्तानां कृदन्तानां प्रकारं लिखत ।

1) भूत्वा -

✚ भूत्वा - भू (1 प.) धातोः संबन्धकं भुतकृदन्तम् (त्वान्तां अव्ययम्)

2) संगत्य -

✚ संगत्य - सम् + गम् (1 आ.) धातोः संबन्धकं भुतकृदन्तम् (ल्यबन्तम् अव्ययम्)

3) करणीयः -

✚ करणीयः - कृ (8. उ.) धातोः विध्यर्थं कर्मणि कृदन्तम्

4) दातव्यम् -

✚ दातव्यम् - दा (1 प., 3 उ.) धातोः विध्यर्थं कर्मणि कृदन्तम्

5) भवितुम् -

✚ भवितुम् - भू (१ प.) धातोः हेत्वर्थकं तुमन्तम् अव्ययम्

6) प्राप्तव्यः

✚ प्राप्तव्यः प्र + आप (५ प.) धातोः विध्यर्थः कर्मणि कृदन्तम्

4. सन्धिविच्छेदं कुरुत ।

1) मनुष्याश्चेति =

✚ मनुष्याश्चेति = मनुष्याः + च + इति

2) प्रस्तरादयस्तु =

✚ प्रस्तरादयस्तु = प्रस्तरादयः + तु

3) मानवोऽपि =

✚ मानवोऽपि = मानवः + अपि

4) निर्वहन्तोऽपि =

✚ निर्वहन्तोऽपि = निर्वहन्तः + अपि

5) पशुरेव =

✚ पशुरेव = पशुः + एव

6) यतो हि =

✚ यतो हि = यतः हि

5. રેખાંકિતપદાનામ્ સમાસપ્રકારમ્ લિખત ।

1) જડપદાર્થા: સાક્ષિણ: ભવન્તિ ।

✚ જડપદાર્થા: - જડા: પદાર્થા: - કર્મધારય સમાસ:

2) અતઃ ઘટનાસ્થલાત્ દૂરે ધાવન્તિ ।

✚ ઘટનાસ્થલાત્ - ઘટનાયા: સ્થલમ્, તસ્માત્ - ષષ્ઠી તત્પુરુષ્ સમાસ:

3) દુર્ઘટનાગ્રસ્ત દુઃખિતં જીવં પ્રશ્નન્ જનઃ કિં કુર્યાત્ ।

✚ દુર્ઘટનાગ્રસ્તમ્ - દૃષ્ટા ઘટના - દુર્ઘટના - પ્રાદિ તત્પુરુષ્;
'દુર્ઘટનાયા ગ્રસ્તઃ, તમ્ - તૃતીયા તત્પુરુષ્ સમાસ:

6. રેખાંકિતપદાના સ્થાને પ્રકોષ્ઠાત્ ડચિતમ્ પદં ચિત્વા પ્રશ્નવાક્યં રચયત ।

(કા, કસ્યાઃ, કસ્માત્, કમ્, કૈઃ)

1) પશવઃ ધ્વનેઃ ભયમનુભવન્તિ ।

2) મનુષ્યેઃ કર્તવ્યસ્ય નિર્વાહઃ કરણીયઃ ।

3) વિના કારણં દુર્ઘટના ન ભવતિ ।

4) દુર્ઘટનાયાઃ બોધં પ્રાપ્તું અર્હામ્ ।

1) પશવઃ કસ્માત્ ભયમનુભવન્તિ ?

2) કૈઃ કર્તવ્યસ્ય નિર્વાહઃ કરણીયઃ ?

3) વિના કારણં કા ન ભવતિ ?

4) દુર્ઘટનાયાઃ કમ્ પ્રાપ્તુમ્ આર્હામ્ ?

7. પ્રદતપદાનિ પ્રયુજ્ય વાક્યાનિ રચયત ।

1) કારણ વિના દુર્ઘટના થતી નથી.

(કારણ વિના દુર્ઘટના ન ભૂ)

2) આપણાં ત્રણ કર્તવ્યો છે.

(અસ્મદ્ તરી કર્તવ્ય અસ)

3) પથ્થરો અચેતન હોય છે.

(પ્રસ્તર અચેતન ભૂ)

4) માણસ સુખ અને દુઃખનો અનુભવ કરે છે.

(માનવ સુખ ચ દુઃખ ચ અનુ + ભૂ)

- 1) કારણ (કારણેન કારણાત્ વા) વિના દુર્ઘટના ન ભવતિ ।
- 2) અસ્માકં ત્રીણિ કર્તવ્યાનિ સન્તિ ।
- 3) પ્રસ્તરાઃ અચેતનાઃ ભવન્તિ ।
- 4) માનવઃ સુખં ચ દુઃખં ચ અનુભવતિ ।

8.

1) દુર્ઘટનાના સાક્ષી કોણ કોણ બને છે ?

✚ દુર્ઘટનાના સાક્ષી માટે ભાગે પથ્થર વગેરે જડ પદાર્થો, ગાતો વગેરે પશુઓ અને માણસો બને છે.

2) કયા મનુસઃયની પશુમાં ગણના થાય ?

✚ કોઈ બુદ્ધિમાન મનુષ્ય પણ જો ઘટનાના સ્થળથી દુર ભાગી જાય, તો તેની પશુમાં ગણના થાય.

